

A bírálóbizottság értékelése

Zemplén Gábor „Fokozódó polaritás” című értekezése azt a rendkívül összetett kérdést járja körül imponáló alapossággal, hogy Goethe tekinthető-e tudósnak. Az elemzéshez felhasznált forrásanyag gazdagsága lenyűgöző. A disszertáció két fogalom, a polaritás és a fokozás fogalmi köré építi Goethe tudományos munkásságának elemzését, és amellet érvel, hogy e fogalmak mentén megmutatható a goethei tudományosság összetettsége. A mű különös tekintettel, esettanulmányként elemzi a morfológiát és a színtant, végkövetkeztetése szerint pedig a goethei életmű tudományos jelentősége is kiemelkedő, vagyis kijelenthető, hogy Goethe nagy tudós.

Meggyőző az a módszer, amit Zemplén Gábor tézise alátámasztására alkalmaz: annak megmutatása, hogy a polaritás és a fokozás fogalmi miként biztosítanak koherenciát Goethe tudományos írásaiban az életpálya különböző szakaszain átívelve.

Goethe tudósi nagyságának megítélésekor a mű fő vezérfonalát a tudományos módszer vizsgálata adja, amit Zemplén az elemzés során mindvégig következetesen szem előtt tart.

A doktori mű igen részletes tudománytörténeti tanulmány. Zemplén tágas történeti perspektívát alkotva vezeti végig az olvasót Goethe szerteágazó tudományos érdeklődésének különböző irányain. A kontextusalkotással az életmű releváns részeit a tudományos álláspontok, elméletek hosszú időtartamú és kortárs történetébe illeszti. Ugyancsak fontos erénye a munkának, hogy Zemplén Gábor fokozott figyelmet fordít Goethe tudománytörténeti erényeire és teljesítményére is.

A doktori mű szövege igen jó stílusban íródott, így az elmélyült, részletgazdag elemzéseket is sikerült olvasmányos nyelven kibontani és az olvasó figyelmét végig fenntartani.

A bírálatra benyújtott doktori mű Goethe tudományos módszertanának rekonstrukciójára vállalkozik; eredményei Goethe megismerési modelljének, elméleti építkezésének és végső soron egész tudományos életművének árnyalt interpretációját teszik lehetővé a polaritás és a fokozás mint kiinduló kategóriák segítségével.

Zemplén Gábor akadémiai doktori műként benyújtott kötete jelentős, új eredményeket felmutató teljesítmény, mely Goethe szerteágazó tudományos munkásságát egy következetesen alkalmazott fogalmi keretben elemzi. Meggyőzően támasztja alá nemcsak azt a tézist, mely szerint Goethe jelentős tudósnak tekinthető, hanem annak az általa alkalmazott szemléletmódnak a relevanciáját is, amely a tudománytörténeti vizsgálódásokban az élettörténetet az esztétikával kapcsolja össze, az életművet annak tágabb kereteibe ágyazva vizsgálja.

Ugyancsak komoly hozadéka a műnek és a pályázó kutatásainak általában véve is, hogy a tudománytörténeti elemzéseket érveléseméleti megközelítéssel ötvözi, és ennek köszönhetően eredményei tudománydidaktikai szempontból is relevánsak. Zemplén Gábor eredményei tehát a részleteiben vizsgált tudománytörténeti esetekkel kapcsolatos új ismereteken és interpretációkon is túlmutatnak.

A nyilvános védés során a jelölt a sokrétű vita kontextusában is meggyőzően bizonyította felkészültségét és megállapításainak eredetiségét.

A Bizottság összességében megállapítja, hogy az értekezés kiemelkedő színvonalú hozzájárulás a magyar tudományelmélet és tudománytörténet szakirodalmához, mindezek alapján pedig Zemplén Gábor részére az MTA doktora cím odaitélését javasolja.